

خانه هنرمندان

محیط های تاریخی - طبیعی

(Eco- Historical Environment)

فرامرز پارسی
کاوه منصوری

بیست و نهم دی ماه ۱۳۹۰

- بررسی محیط های تاریخی - طبیعی بیانگر رابطه بنیادین طبیعت بکر و نیروی سازمانده انسان در بهره گیری از پتانسیل های محیطی است. رابطه ایجاد شده، چه در زمانی که این مجموعه ها هنوز مورد استفاده قرار می گیرند و چه در زمانی که در دل طبیعت رها می شوند، مفهومی گسترده تر و عمیق تر از جموداده ارزش های معمارانه این محیط های تاریخی با محیط طبیعی است؛ ارزشی که از هم افزایی عناصر بنیادین نشات گرفته است.

- وجود عناصر معمارانه و فضاهای زیستی فناپذیر در دل خاک که با گذر زمان، رنگ و بویی تاریخی بخود گرفته اند، مفهوم تاریخی - فرهنگی را وارد محیط طبیعی می نماید. با افزودن صفت تاریخی و توجه به فرایند تخریب بطئی این آثار، بستر طبیعی از چنان کیفیتی برخوردار می گردد که می توان آنرا همتراز آثار و ابنيه تاریخی پنداشته و از آن به مثابه چشم اندازهای فرهنگی - تاریخی یاد نمود.

- حفاظت و مرمت این مجموعه ها، امری فراتر از مرمت عناصر بنیادین سازنده آنها (معماری و محیط) می باشد، بگونه ای که نمی توان بدون توجه هم افزایی پدید آمده، به حفاظت از آنها پرداخت. بنابراین روش برخورد مرمتی ابنيه این حوزه راهی جداگانه از محیط های تاریخی صرف را در پیش می گیرد، بگونه ای که آنچه در محیط های تاریخی آسیب است، در حوزه جدید ارزش محسوب می گردد.

- از طرف دیگر، رشد روزافزون صنعت گردشگری و حضور فزاینده گردشگران از یک سو و عدم شناخت اکوسیستم های شکننده و حساس محیط های تاریخی - طبیعی به همراه در دسترس نبودن اصول حفاظت، حیات چنین مجموعه هایی را با دشوارهایی همراه ساخته است.

تعریف مفهوم: محیط های تاریخی - طبیعی

موضوع محیط های تاریخی طبیعی عبارت است از ابنيه و دست ساخته هایی که در دل طبیعت متروک مانده اند. این ابنيه در طول سالیان دراز به صورت بسترهای از حیات گیاهی و جانوری با محیط طبیعی اطراف به تعادل و هماهنگی دست یافته اند. این هماهنگی ناشی از استعداد ذاتی این بناهاست که حاصل فرهنگ هایی هماهنگ با طبیعت اند. مصالح، فرم ها و فضاهای جملگی از محیط پیرامون الهام گرفته اند.

واژگان کلیدی:

محیط تاریخی

محیط طبیعی

چشم انداز فرهنگی

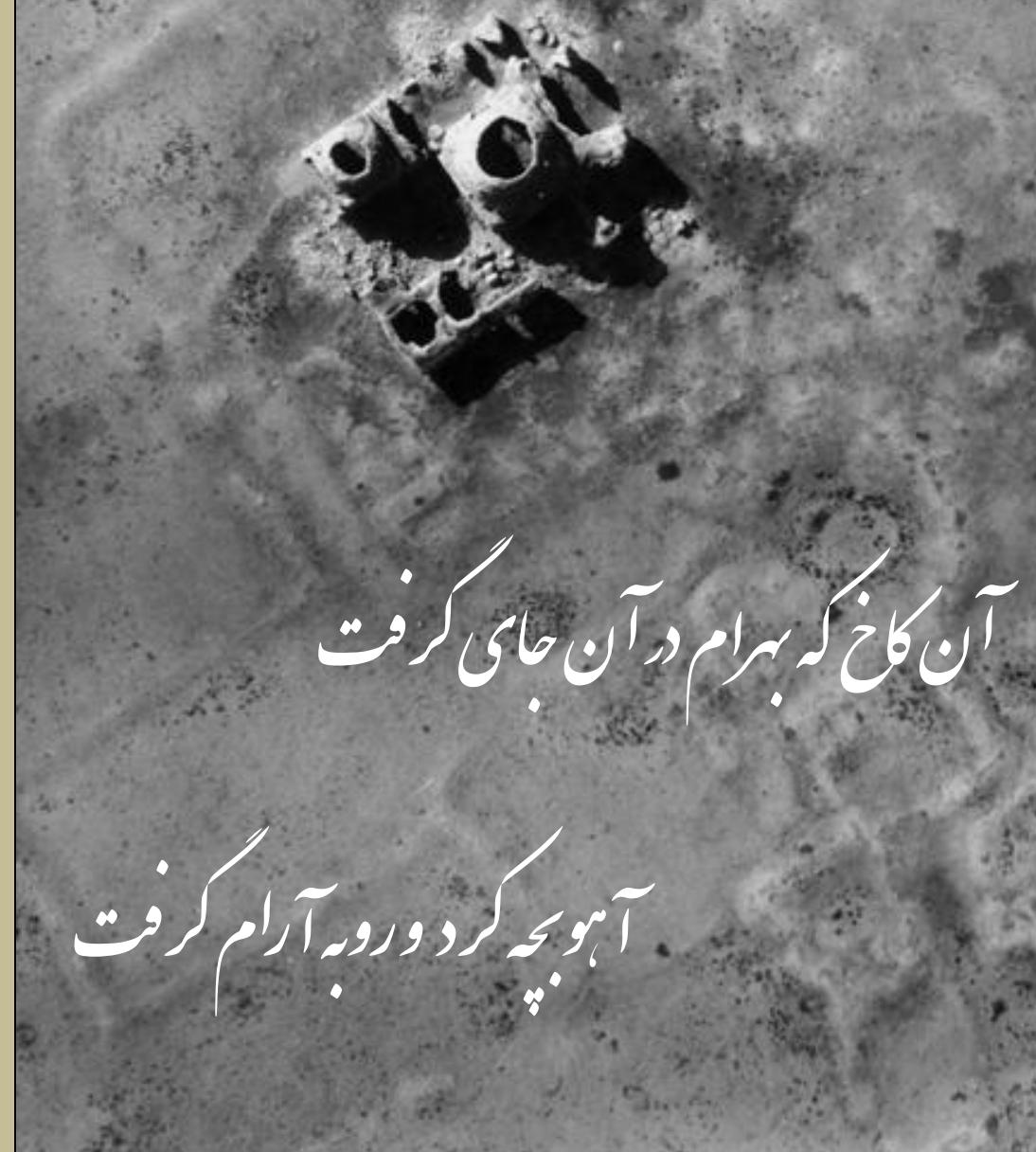
طبیعت گردی و گردشگری

ارزش های زیست محیطی

حافظت و نگاهداشت

آن کاخ که برام در آن جای گرفت

آهوبچه کرد و رو به آرام گرفت

نمونه ها:

روستاه و سکونتگاه ها : عشین، یزدخواست

میراث دستکند

قلعه ها: قلعه رودخان و قلعه بهستان

کاروانسراها: چشمه آب سفید، عین الرشید، مرنجاب

گورستان های تاریخی برون شهری

باغ های تاریخی رها شده

راه های تاریخی

پل ها

سکونت گاه ها

در حاشیه کویرها، روستاهایی هستند که پس از بهره برداری مناسب از سفره های آب زیرزمینی با چاه های عمیق، قنات هایشان خشک شده، یا روستاهایی که همچون کاروانسراهای، با عوض شدن مسیرهای ارتباطی، اهمیت خود را از دست داده و کم کم تخلیه شده اند. شماری از این روستاهای از ویژگی های معماری تاریخی بالارزشی برخوردارند می توانند از جمله محیط های تاریخی - طبیعی بسیار جذاب تلقی گردند. در مجموع این سکونتگاه ها دو ویژگی اصلی تاریخی و طبیعی بودن را دارا بوده و اغلب دارای اکوسیستم های ارزشمندی می باشند. هم چنین بسیاری از این سکونت گاه ها در مفهوم مناظر فرهنگی جای گرفته اند.

سکونتگاه های عشین، یزدخواست، زنوغان و ... از جمله این محیط هاست.

روستای عشین

روستای عشین

سکونت گاه ها

عشین، انارک، سمنان

سکونت گاه ها

یزدخواست، یزد

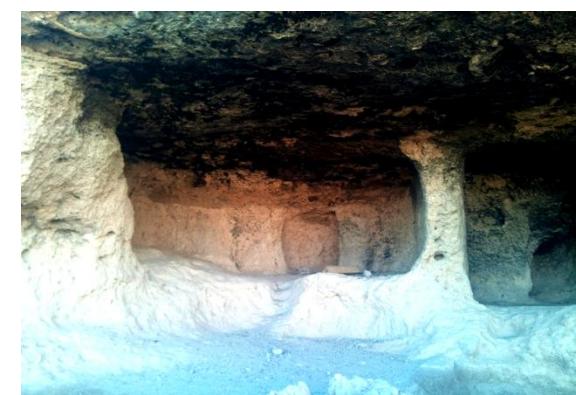
یزدخواست

یزدخواست

یزدخواست

سکونت گاه ها

کریت، طبس، استان یزد

روستای کریت

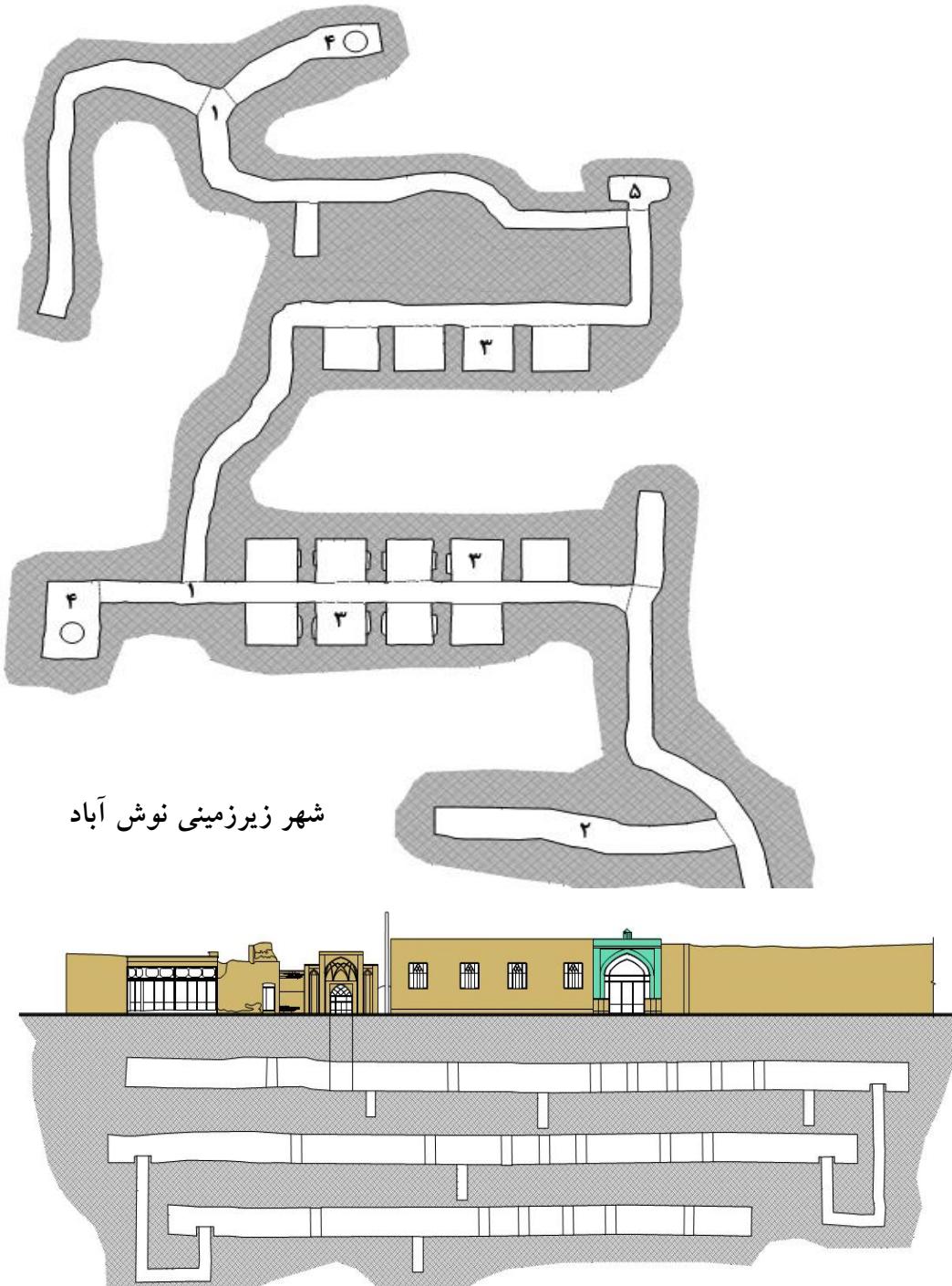
سکونت گاه ها

نای بند، طبس، استان یزد

میراث دستکند

بررسی نمونه های ارزشمند میراث دستکند، بیانگر رابطه بنیادین طبیعت بکر و نیروی سازمانده انسان در بهره گیری از پتانسیل های محیطی است. رابطه ایجاد شده به سبب هم افزایی، چه در زمانی که این مجموعه ها هنوز مورد استفاده قرار می گیرند و چه در زمانی که در دل طبیعت رها می شوند، مفهومی گسترده تر و عمیق تر از جمع ساده ارزش های معمارانه این محیط های تاریخی با محیط طبیعی است. با افزودن صفت تاریخی و توجه به فرایند تخریب بطئی این آثار، بستر طبیعی از چنان کیفیتی برخوردار می گردد که می توان آنرا همتراز آثار و ابنيه تاریخی پنداشته و از آن به مثابه چشم اندازهای فرهنگی - تاریخی یاد نمود. با چنین برداشتی از فضاهای دستکند و توجه به ارزش افزوده این آثار، حفاظت و نگاهداشت این مجموعه های میراثی در ارتباط با دانش ویژه ای از مرمت قرار می گیرد که می توان از آن به دانش مرمت محیط های تاریخی - طبیعی یاد نمود.

میراث دستکند

شهر زیر زمینی نوش آباد، آران و بیدگل،
استان اصفهان

شهر زیر زمینی نوش آباد

شهر زیر زمینی نوش آباد

میراث دستکند

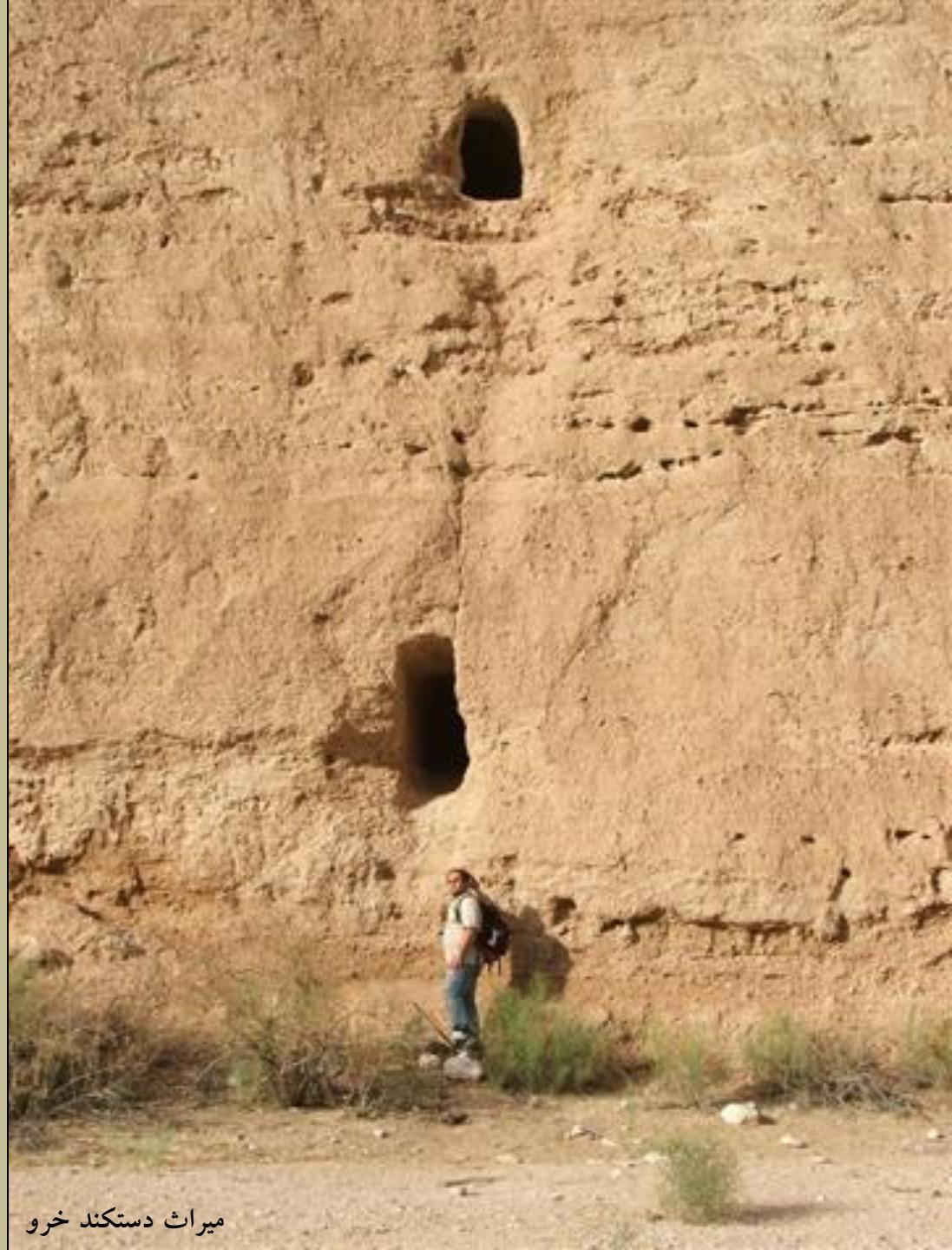
خانه های گبر، خرو، طبس، استان یزد

میراث دستکند خرو

میراث دستکند

خانه های گبر، خرو، طبس، استان یزد

میراث دستکند خرو

قلعه ها

شاید قلعه ها پر شمارترین نمونه محیط های تاریخی- طبیعی باشند، این این بینه به خاطر نقش کارکردی که بر عهده آن ها نهاده شده بود، یعنی ایفای نقش نظامی، ناگزیر در مکان های دوردست و صعب العبور ساخته شده اند. از این شکل قلعه ها که در عین دسترس ناپذیری باید بر راه های اصلی مشرف و بر آنها مسلط باشند تا اواخر دوره قاجار استفاده می شده است. قلعه های مشهوری چون قلعه بهستان، قلعه رودخان، قلعه بابک، قلعه الموت، قلعه ضحاک، قلعه گردکوه و ... از مهمترین ساختارهای مورد نظر می باشند.

قلعه ها

قلعه بهستان - ماه نشان، زنجان

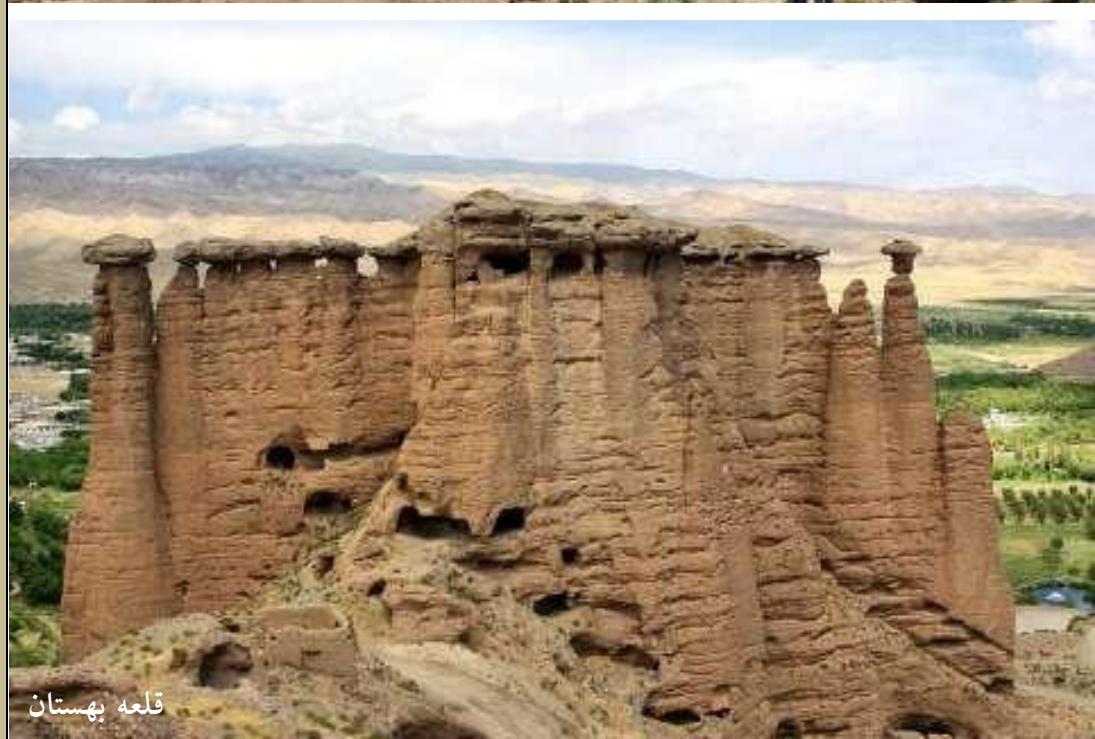

قلعه ها

قلعه بهستان - ماه نشان، زنجان

قلعه بهستان

قلعه بهستان

قلعه ها

قلعه رودخان، فومن، گیلان

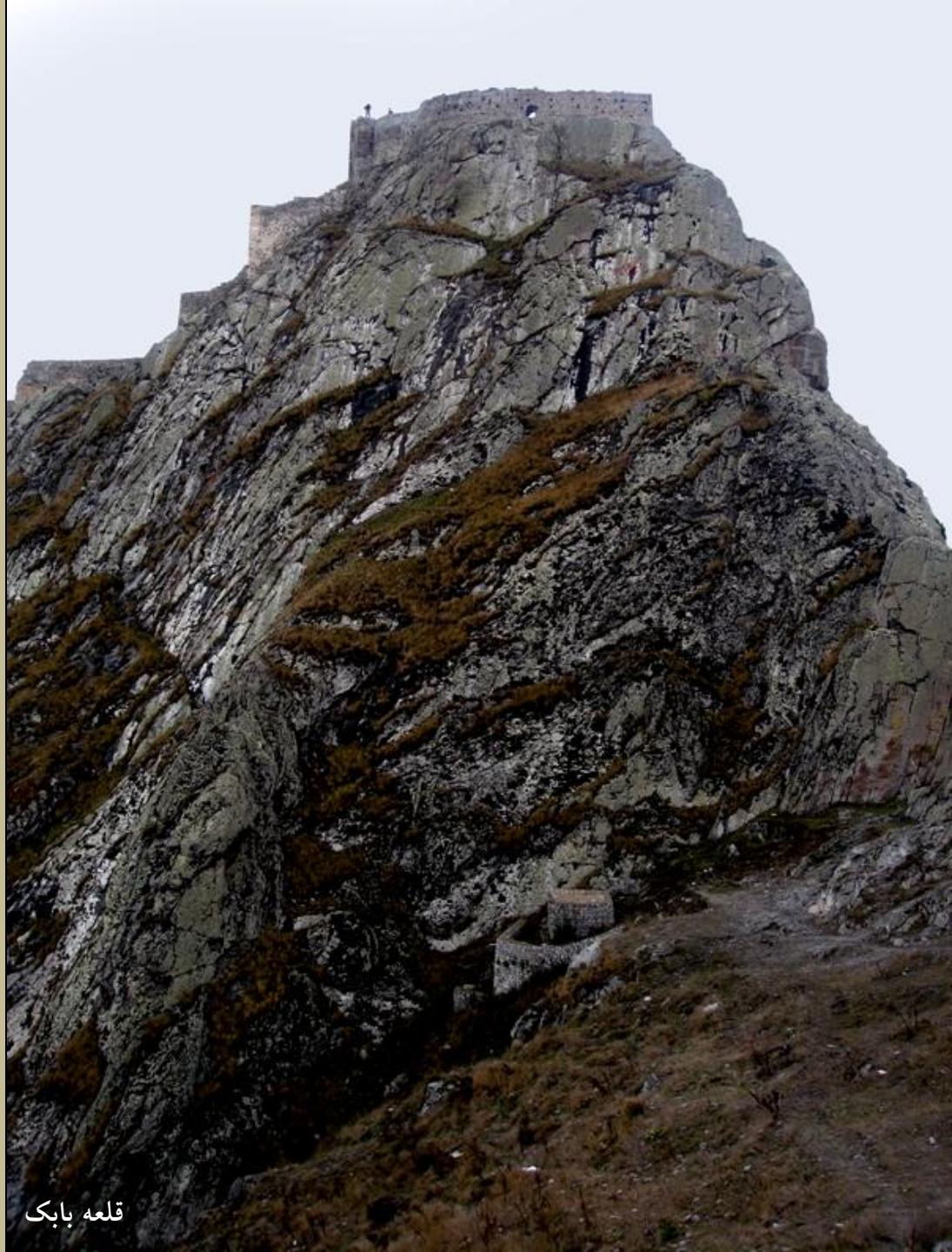
قلعه ها

قلعه رودخان، فومن، گیلان

قلعه ها

قلعه بابک، کلیبر، آذربایجان شرقی

قلعه بابک

قلعه ها

قلعه بابک، کلیبر، آذربایجان شرقی

قلعه بابک

قلعه بابک

قلعه ها

قلعه الموت، گازرخان، قزوین

قلعه الموت

کاروانسراها

کاروانسرای چشمه آب سفید در جنوب کویر مسیله

کاروانسرای چشمه آب سفید

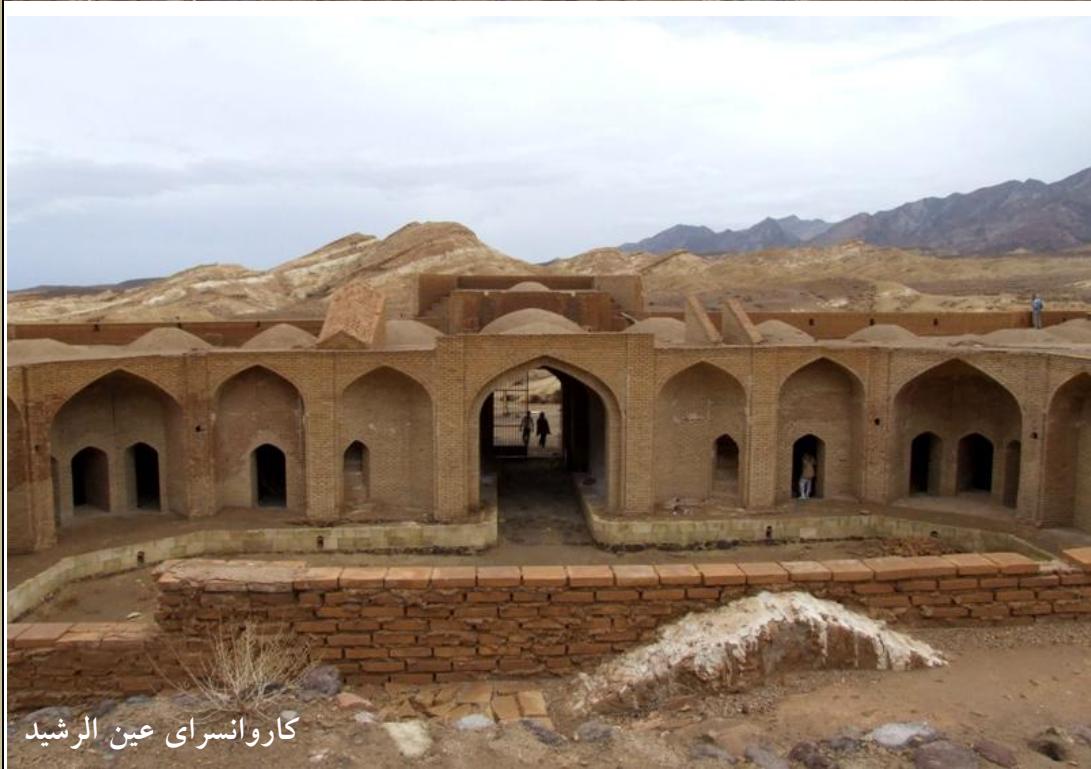
کاروانسرای چشمه آب سفید

کاروانسراها

کاروانسرای عین الرشید، کویر سیاه کوه

کاروانسرای عین الرشید

کاروانسرای عین الرشید

کاروانسراها

کاروانسرای مرنجاب در غرب کویر مسیله

کاروانسرای قیلوله

کاروانسرای مرنجاب

کاروانسراها

کاروانسرای مرنجاب در غرب کویر مسیله

کاروانسرای قیلوله

کاروانسرای مرنجاب

گورستان های تاریخی

در یک دیدگاه واقع گرایانه می توان گورستان ها از مهمترین مناظر فرهنگی به شمار آورد. تلفیق ویژگی های منظر و محیط طبیعی (گاه طراحی شده و اغلب ارگانیک) و ویژگی های فرهنگی، آداب و سنت و فرهنگ عمومی جامعه در خلق این مناظر فرهنگی مهمترین ویژگی گورستان های تاریخی است.

گورستان های تاریخی

در یک دیدگاه واقع گرایانه می توان گورستان ها از مهمترین مناظر فرهنگی به شمار آورد. تلفیق ویژگی های منظر و محیط طبیعی (گاه طراحی شده و اغلب ارگانیک) و ویژگی های فرهنگی، آداب و سنت و فرهنگ عمومی جامعه در خلق این مناظر فرهنگی مهمترین ویژگی گورستان های تاریخی است.

گورستان تاریخی سفید چاه، مازندران

گورستان های تاریخی

در یک دیدگاه واقع گرایانه می توان گورستان ها از مهمترین مناظر فرهنگی به شمار آورد. تلفیق ویژگی های منظر و محیط طبیعی (گاه طراحی شده و اغلب ارگانیک) و ویژگی های فرهنگی، آداب و سنت و فرهنگ عمومی جامعه در خلق این مناظر فرهنگی مهمترین ویژگی گورستان های تاریخی است.

گورستان بستک

